

Nr 259.

Av herrar **Skoglund** i Umeå och **Brandt**, om viss ändring i krigsfamiljebidragsförordningen.

Enligt i den av 1942 års riksdag antagna krigsfamiljebidragsförordningen intagna bestämmelser äger värnpliktig, vilken varit inkallad till krigstjänstgöring under en tid av 90 dagar för tjänstgöring, som han anbefalles fullgöra, därutöver uppbära *hemortslön* under förutsättning, att han också fullgjort honom åliggande freds- eller däremot svarande tjänstgöring av viss i förordningen angiven varaktighet. Hemortslön utgår dock endast i den mån, som tjänstgöringstiden, för vilken hemortslön må utgå, infaller efter ingången av juli månad 1942. Hemortslönens belopp är en krona för dag intill dess krigstjänstgöringen varat 360 dagar, och för tid därefter utgår den t. o. m. den 540:e tjänstgöringsdagen med en krona 50 öre samt för tjänstgöringstid därutöver med två kronor för dag.

Hemortslönen tillkom genom 1942 års krigsfamiljebidragsförordning och densamma har ersatt långtidstillägg, som intill den 1 juli 1942 tillkom vissa värnpliktiga, vilka varit i tjänstgöring under minst ett år, men också den särskilda semesterersättning och det skatteavdrag, som beviljades för viss under år 1940 fullgjord krigstjänstgöring.

Genom avfattningen av hemortslönebestämmelserna har rätten till denna förmån begränsats till att avse allenast sådana värnpliktiga, vilka äro tvångsinkallade eller ock tjänstgöra frivilligt vid det egna förbandet. Värnpliktiga, vilka tjänstgöra frivilligt vid annat förband än eget, samt krigsfrivilliga, d. v. s. kvinnor samt män, som äro under eller över värnpliktsåldern eller också — ehuru i värnpliktsåldern — frikallade, kunna icke genom sin frivilliga tjänstgöring förvärva rätt till hemortslön. Ha de under tidigare värnpliktstjänstgöring förvärvat rätt till hemortslön, äga de dock under frivillig tjänstgöring därefter bibehålla samma rätt till hemortslön, som de tidigare förvärvat; hemortslönens dagsbelopp kan emellertid icke höjas till följd av frivilligtjänstgöringen.

Detta att de frivilligt tjänstgörande — med ovan nämnda undantag — undanhållits rätten till hemortslön har väckt förstämning bland dem, och det innebär en direkt försämring i de till dem tidigare utgående förmånerna, ty för sådan tjänstgöring under år 1940 ägde de att utfå semesterersättning och att tillgodoräkna sig skatteavdrag. Det har också på sina håll lett till, att frivilligrekryteringen försvårats. Även om det i vissa avseenden kan vara delade meningar om lämpligheten att använda sig av ett frivilligsystem, måste det erkännas, att de frivilliga i flertalet fall fyllt sin uppgift väl. Deras tjänstgöring har också möjliggjort, att värnpliktiga, som eljest hade måst inkallas, fått fortsätta sin civila verksamhet. Detta måste hava varit till gagn för sam-

hället, ty merendels torde det förhålla sig så, att de värnpliktiga, som genom de frivilligas tjänstgöring fått vara hemma, gjort en god arbetsinsats i samhället. Givetvis ha fall förekommit, då frivilliga lämnat andra för samhället nödvändiga arbetsuppgifter, enär militärtjänsten för deras del givit bättre ekonomiskt utbyte och kanske också tett sig "bekvämare" än deras vanliga arbete, men med sådant torde finnas möjligheter att komma till rätta genom ordnande av ett effektivt samarbete mellan de militära myndigheterna och den offentliga arbetsförmedlingen. Frivillig borde icke få tagas i anspråk av de militära myndigheterna utan att arbetsförmedlingen hörts och tillstyrkt frivilliganställningen, och frivilligtjänstgöring borde för varje gång begränsas till att avse viss tid, varefter nytt samråd borde äga rum mellan den militära myndigheten och arbetsförmedlingen, innan den finge fortsättas för ytterligare period.

Enligt vår mening bör den som tjänstgör frivilligt vara likaberättigad i fråga om ekonomiska förmåner med den, som är i tjänstgöring på grund av inkallelse enligt värnpliktslagen. Vill man icke gå så långt, att man medger de frivilliga samma rätt till hemortslön som tvångsvis inkallade värnpliktiga, bör man i vart fall, synes det oss, kunna medgiva, att de få komma i åtnjutande av hemortslön med hälften av det belopp, som för samma tjänstgöringstid tillkommer inkallade värnpliktiga. Därigenom skulle de frivilliga i vart fall få så stor förbättring i sina nuvarande förmåner, att de på det hela taget erhålla kompensation för numera borttagen semesterersättning och i någon mån också för det skatteavdrag, som tidigare beviljats.

I fråga om de frivilligas förmåner bör också beaktas, att enligt den numera utfärdade nya krigsfamiljebidragskungörelsen (SFS nr 984/1942), vilken träder i kraft den 1 mars 1943, tvångsinkallade värnpliktiga skola erhålla familjebidrag för hustru och minderåriga barn enligt s. k. normerad behovsprövning, vilken torde komma att regelmässigt giva bättre bidrag än tidigare, men att denna normerade behovsprövning icke skall tillämpas beträffande frivilligt tjänstgörande. För deras del skall alltjämt, och det grundar sig på ett stadgande i den av riksdagen år 1942 antagna förordningen, tillämpas en fri behovsprövning. Ej heller detta synes oss vara riktigt. De frivilliga böra i fråga om familjebidrag till sina närmaste ställas lika med tvångstjänstgörande värnpliktiga dels av principella skäl, dels ock därför att en annan ordning måste komma att leda till besvärligheter för familjebidragsnämnder och militära myndigheter. Det torde t. o. m. för militära myndigheter komma att ställa sig svårt att avgöra, om en värnpliktig tjänstgör frivilligt eller på grund av tvång, t. ex. då visst antal värnpliktiga efter förbandets tillfälliga upplösning skola kvarhållas i tjänstgöring för att sköta förbandets fältförråd. I första hand behåller man dem kvar, som ha minsta olägenheten därav, d. v. s. de välja tid för sin tjänstgöring, men det är svårt att avgöra, om de tjänstgöra frivilligt eller tvångsvis.

Det kan icke vara något tvivel om, att frivilligrekryteringen kommer att ytterligare försvåras, om deras familjebidrag skall i fortsättningen bestämmas efter mindre fördelaktiga regler än för inkallade värnpliktiga.

På grund av angivna omständigheter finna vi det vara påkallat, att riksdagen beslutar sådan ändring i 1942 års krigsfamiljebidragsförordning, att frivilligt tjänstgörande blir berättigad till samma förmåner enligt nämnda förordning som värnpliktiga, vilka inkallas till tjänstgöringen. Det torde böra ankomma på riksdagens vederbörande utskott att föreslå de härav betingade ändringarna i förordningen.

Vi få sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta sådan ändring i 1942 års krigsfamiljebidragsförordning, att frivilligt tjänstgörande erhåller samma rätt till familjebidrag och hemortslön som tvångsinkallad värnpliktig.

Stockholm den 24 januari 1943.

Gösta Skoglund.

Erik Brandt.